

18-ГОДИШНИЯТ УЧЕНИК ДЕЛЯН ЗАПРЯНОВ ИЗВАДИ БОГОЯВЛЕНСКИЯ КРЪСТ ОТ ЕЗЕРОТО В СТАРА ЗАГОРА

Делян ЗАПРЯНОВ от Стара Загора, ученик в ПГСАГ „Лубор Байер“, извади от водите на езерото в старозагорския парк „Йордан Капсамунов“ Богоявленския кръст. Общо 28 младежи, сред които най-малкият беше 14-годишния Силиян Мирчев, скочиха след символа на християнската вяра, хвърлен ритуално от Старозагорския митрополит Киприан. И тази година, момчетата се хванаха на хор във водата, пеейки българския химн.

На ритуала присъстваха още зам.-кметовете на Община Стара Загора Милена

Желева, Иванка Сотирова и Красимира Чахова, областният управител Иван Чолаков и заместникът му Димитър Драчев, командирът на Втора механизирана бригада - бригаден генерал Стоян Шопов, общински съветници, представители на институции и граждани.

Малко по-рано, по традиция, с Велик Богоявленски водосвет митрополит Киприан освети бойните знамена на Старозагорския военен гарнизон. В празничния ден владиката отслужи Утренията и св. Златоустова литургия в катедралния храм „Св. Николай“.

174 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХРИСТО БОТЕВ

На 6 януари 1848 година се ражда Христо Ботьов Петков, известен още като ХРИСТО БОТЕВ. Учи в Калофер, Карлово, Одеса. През лятото на 1868 година Ботев се записва в четата на Жельо Войвода, на която е определен за секретар. Тогава написва стихотворението „На прощаване“. По различни причини четата се разпада и не преминава Дунава.

През 1871 г. издава първия си вестник „Дума на българските емигранти“. След удара, нанесен на Вътрешната революционна организация, след обесването на В. Левски и колебанията на Л. Каравелов, начело на БРЦК застава Ботев. През май 1876 година избухва Априлското въстание и Ботев започва дейност за организиране на чета, става неин войвода. Прехвърляйки се на българския бряг чрез кораба „Радецки“ в района на Козлодуй четата на Ботев се отправя към Балкана. На 2 юни 1876 година е последният тежък бой — привечер след сражението куршум пронизва воеводата...

НОВ ФИЛМ - „ГЕО МИЛЕВ В ЛАБИРИНТА НА ВРЕМЕТО“

Община Стара Загора, Къща музей „Гео Милев“ и Тривиум Филмс представиха на 15 януари 2022 г. в залата на Регионална б и б л о т е к а „Захарий Княжески“ документален филм за гениалния поет Гео Милев.

Лентата „Гео Милев в лабиринта на времето“ е създадена през изминалата 2021 година от продуцента и режисьор Костадин Бонев, с участието на

Христо Карастоянов, Маргарита Младенова, Иван Добчев, Владимир Сабоурин, Милена Ерменкова, Ованес Торосян и Станислав Кертиков. Във филмаса използвани фрагменти от романа на Христо Карастоянов „Една и съща нощ“, а гласът на разказвача е на актрисата Койна

Русева. Режисьорът на филма даде пресконференция на 11 януари от 12.00 часа в зала 2 в Община Стара Загора.

ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР „ГЕО МИЛЕВ“ Ст.Загора

Първата Премиера за 2022 година на Драматичен театър „Гео Милев“ се състоя на 11 януари. Спектакълът е „Трите изстрела“ от Агата Кристи, превод – Александър Диков, сценична редакция – Робер Тома. Режиурата е дело на Невена Митева, сценографията и костюмите – на Мария Диманова, музикалната картина – на Георги Генов.

Действащи лица и изпълнители:

Лора Верне, съпруга на Ришар Верне – СВЕТЛА ТОДОРОВА
Мишел Старо – АЛЕКСАНДЪР БОРИСЛАВОВ
Марго Верне, майка на Ришар – ГАЛЯ АЛЕКСАНДРОВА
Ивон Берар, медицинска сестра – МИЛЕНКА СОТИРОВА

Франсоа Верне, син на Лора – ИЛЧО ДИМИТРОВ

Жулиен Ферон, индустриалец – ЖОРО РАЙЧЕВ

Капитан Симоно, полицаи – ХРИСТОФОР НЕДКОВ

Ришар Верне – НАЙДЕН НАЙДЕНОВ (сътрудник)

... Бурна есенна нощ. Гърмят гръмотевици и изстрели. В един прекрасен богатшки дом влиза непознат човек, заблудил се в бурята. Вижда убит възрастен инвалид. Срещу него с пистолет в ръка стои млада, безпомощна жена, която твърди, че го е убила. Обаче за убийци ще се самообявяват още хора... Има ли изобщо убиец и кой е той?... Типично за Агата Кристи – ексцентрична, непредсказуема и вечно интригуваща. Също като нея героите ѝ са находчиви, оригинални и неповторими.

Спектакълът ще се играе и на 18 и 27 януари.

ЗА ПОСЛЕДНО СБОГОМ... СТАРА ЗАГОРА ЗАГУБИ ДВАМА ТВОРЦИ И ОБЩЕСТВЕНИЦИ

Иван АЯРОВ

БЪЛГАРСКАТА МЕРНА ЕДИНИЦА

Апостоле,
Искаш с новите глобални мерки
да измеря българското в теб,
или да докажа много точно
българин ли си, не си ли?
Имам пълен арсенал от мерки,
избери една от тях!
Западният метър „Най - най - най“
от платина и иридий бил!
... Ако искаш, с него да започна.
В Севър край Париж го пазят
с няколко секретни ключа,
но той изобщо не отчита
жаждата за свобода и мъст,
омразата към поробители прескача. Не
мери вярно гения на личността,
нито пък духа на цял един народ.
А славата и светостта
мерят ли се с метър?!
Но за силата на българския ген,
в пробите за ДЕ ЕН КА,
марката е само тя -
«ЕДИН ЖИВОТ НА ЛЕВСКИ».
Родолубие, жертвоготовност -
«ЕДИН ЖИВОТ НА ЛЕВСКИ».
Нравственост, човечност, всеотдайност -
«ЕДИН ЖИВОТ НА ЛЕВСКИ».
Да е остаряла тази наша мяра? Не!
Искаш ли да го докажа с теб?
Във времето е тя и времето е в нея,
българската мерна единица -
«ЕДИН ЖИВОТ НА ЛЕВСКИ».

НОВИ КНИГИ

ВЕЧНОСТИ - Великотърновска поетическа антология от края на XX и началото на XXI век, ИК „Огледало“, съставител Владимир Шумелов. Книгата излиза по Програма „Помощ за книгата“ на Министерство на културата, 2021 г.

ГЛАСОВЕ ОТ ТРАКИЯ - 3; Съставител и предговор Йордан Атанасов, художник - Нено Бакалски. Подбрани са автори от първия следосвобоженски поет на Стара Загора - даскал Петър Иванов, до наши дни. Книгата излиза по Програмата „Помощ за книгата“ на Министерство на културата, 2021 г.

СПРИ ДО ВЯТЪРА, Антоанета Богоева, поезия, ИК „Огледало“, 2021 г. Стихосбирката е издадена с помощта на НЧ „Асклепион“ - Кюстендил.

НЯКОЙ РАЗКАЗВА, Иван Антонов, стихотворения, предпечат АСТАРТА, печат „Джиги-Ес“, Пловдив. С финансовата подкрепа на община Свищов, редактор Кънчо Великов.

ПЪЛНОЛУДИЕ, Методи Джонев, стихове, предговор: Румен Стоянов и Пламен Анакиев, ИК „Алфатрадо“, 2021 г.

СЯНКАТА НА СЛЪНЦЕТО, Валентина Атанасова, лирика, Изд. „Фабер“, 2021 г., художник-фотограф Юрий Фозекин.

СПАСЯВАНЕ НА КРАСОТАТА, Димитър Христов, лирика, 2021. Изданието е реализирано с финансовата подкрепа на Министерството на културата, художник Анна Багряна. Печат „Светлана Янчева - ИЗИДА“ ЕООД.

ПРОЛЕТЕН СНЕЖНИК, Лъчезар Селяшки, хайку, Изд. „Астартата“, 2021, предговор - Станка Бонева.

СЛЕД ПЕТДЕСЕТ И ПОВЕЧЕ ГОДИНИ И ПРЕДИ ТОВА, Димитър Брацов, разкази, спомени, стихове, ИК „КОТА“, Стара Загора, 2021 г., редактор Таньо Кисуров.

На 24 декември 2021 година, няколко дни преди да навърши 82 години, ни напусна дългогодишният председател на НЧ «Св. Климент Охридски 1858» гр. Стара Загора - д-р Иван АЯРОВ. Той е роден на 27 декември 1939 година в село Рупките, община Чирпан. Началното и средното си образование получава в родното си село, средното в Техникум по ветеринарна медицина в Стара Загора, а висшето във ВВМИ - София. От 1992 година той е избран за секретар на едно от най-старите читалища - НЧ „Св. Климент Охридски - 1858“, малко след това става и председател на културната институция. Д-р Аяров е носител на Голямата награда Св. Климент Архиепископ Одрински и почетния знак Св. Климент Охридски за изключителни заслуги към читалищното дело в града, награден е като Заслужил родоизследовател и краевед от НС Генесология - БАН, удостоен е със званието „Будител на Стара Загора“ - 2018 година от Съюза на учените в града, а на 28 януари 2020 г. Съюзът на народните читалища удостои със званието „Заслужил читалищен деятел“, връчено му от Съюза на народните читалища, за изключителния му принос в развитието на читалищното дело в България. Член на Съюза на българските писатели. Автор на стихосбирките: „Повикана песен“ (1995), „Богородице моя без ореол“ (1997), „Мушморози“ (1998), „Капнището“ (2000), „Жрицата“ (2002) (посветена посмъртно на Индира Ганди), „Тракийски напесви“ и на историко-краеведческите книги „Възрожденска Акарджа и Стара Загора“ (2004), „Стара Загора 1878 - 1945“ (2006). Освен това е автор на четири документални сборника за Възрожденска Акарджа и Стара Загора, за читалищното дело в Стара Загора и специално за Народно читалище „Свети Климент Охридски“, за Ансамбъл „Зорница“. Наскоро издаде автобиографичната си книга „В огледалото на живота“.

Стойчо МАДЖАРСКИ е роден на 22.02.1939 г. в село Маджерито, община Стара Загора. Завършва средното си образование в Стара Загора (1957) и българска филология във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ - В. Търново (1980). Работи в Коми - АССР като директор на Дом за култура, журналист в българския вестник и телевизия (1972-1990). Бил е заместник- главен редактор на сп. „Участие“ и Звезда на редакция в Радиовълзел - Стара Загора. Има публикувани стихотворения във в. „Септември“, „Литературен глас“, в сп. „Участие“, „Птици в нощта“, „Кула“, „Съвременност“ (Македония) и др. Работил е и като главен редактор на в. „Синя поща“ и е основател на сп. „Птици в нощта“, излизало в Стара Загора (1999-2004). Бил е отговорен секретар на в. „Литературен глас“. Носител на наградата за литература и изкуство „Николай Лилев“, голямата награда на Съюза на руските писатели през 2008 г. - „Златен Есенински медал“, на Петнайстата награда „Золотая муза“ (2009), на орден „Кирил и Методий“ - II степен и други отличия. Член е на Съюза на свободните писатели. Автор на 23 книги, 11 от които с поезия - „Вик от тайгата“ (стихове, 1989), „Смях без мито“ (хумор, 1990), „Бяла магия“ (1992), „И все душата ми е жадна“ (1994), „Докато дойде денят“ (1996), „Врата“ (1997), „Звезди бързат“ (1999), проза - „Под сянката на студения паралел. Сборник документални разкази“ (2001) и др. Преводи: „Ще си издигна па-

Стойчо МАДЖАРСКИ

Изтръгвах те, Господи, от мене,
докато нищо, нищо не остана.
Не ше детето как да стене,
та не усетих тази страшна рана.

Сега светът не е така огромен.
Вторачил се във битата си карта,
прехвърлям в здрача спомен
подир спомен и шета във гърдите ми инфаркта.

И сетил се за тебе от неволя,
потрепват изморените ми пръсти.
Но аз не зная как да се помоля,
дори не зная как да се прекръстя.

Макар че нощи спускат се студени,
прозрачна отворен съм оставил -
прости, смили се, Господи, над мене,
прости греха ми, че те бях забравил...

„КАРТИНА, ДОСТОЙНА ЗА БОШ“

Константин

ЕЛЕНКОВ

„отгоре“ и къде дарбата върши работата на въображението:

*Набързо изсъхнах,
обжарен от златния Феб...
Скова ме във здрава черупка калта,
главата ми - в менгеме...
И всичко, в което съм вярвал
и страдал, и любил,
тъмнее на слънцето обедно...*

Ето малко обяснение за механиката на това „рисуване“:

*Рисувам в черно, без да бъда художник.
Десетки се валяха в плиткото,
виеха, пееха...*

Картина, достойна за Бош...

Усетих се изпреварен с това самосравнение: „Картина, достойна за Бош...“

НАЙ-НЕОЧАКВАНО за мен в тази

книга се появи одата или поемата „КАЛ“. Поразил ме дълбочината, която авторът постига в тази еднорична дума - друга такава е тлен... Но тук нещата са двойно превъртани, тройно издълбани. Читателят веднага си досеща, че тук няма да става дума за поморийската кал, нито за калта по пътищата на Живота; още повече ~ за калта, от която е създаден Адам. Това е изначалната, извечната кал (да припомним ли заглавието на книгата ~ „ПАЗИТЕЛ НА ВЕЧНОСТ“?), в която се въргаламе цял живот. Образите са толкова правдиви, неочаквани, ярки, живи:

*„... Тъпчих на място -
магаре в синджири,
във кръг обикалящо“.*

И колко ненаатрапливо идва намекът за тръстиката на Паскал!*

*„От КАЛ сме
и там ще се върнем.
И няма значение
какво е КАЛТА - зад тръстиките...“*

и как изневиделица идват някои образи у този поет/ изневиделица ли казах?/ Но тук усещането е направо физическо :

*„Хрущя в коленете хрущялът,
и кокал във кокала триеше времето...“*

Друг би се измъчил порядъчно да докара до този образ една медицинска мъдрост! Йордан Атанасов с лекота постига не само финеса, но и тежестта на картините и образите:

*„животът е лъч светлина и любов,
и кратка милувка на БОГА.“*

Физическо и психическо така се допълват и преливат едно в друго, че е трудно да различим къде е хрумването

Еротично и наивно-пластично се преплитат и преливат до степен, да те накарат да забравиш поет, или художник рисува! Усещам как съм изоставил останалите стихотворения в книгата; не че те са незначителни или маловажни, но просто „Кал“ силно натежава, до степен на ядро, на център, който не търпи друго наоколо. Финалът прочее е достоен за една такава творба; той е изведен сякаш не от автора, а от негов гениален Съавтор.

Пред входа на Първия кръг си.

Но първо убий тъмнината

в душата си!

И, продължавай!

И ме блъсна в дълбоката.

**/ Човекът е мислеща тръстика / Без Паскал „Мисли“. Без Паскал е роден на 19 юни 1623 година, дълбоко религиозен, той ни е заваещал не само своите изобретения и открития, но и едно дълбоко разбиране за същността на човека. Истинският образ на човека той открива в неговата нравственост.*

Янко СТЕФОВ

ЗАВРЪЩАНЕ

Пътеката на двора вече е спяна, но ме помни тя.
И като майка всяка вечер стои до пътната врата.

При нея идвам като спомен,
на прага сядам изморен.
От моето сърце отломан,
боли ме всеки минал ден.

Как тихо е сега в пчелина,
дори тревите не дъхтят!
И стъпки на човек преминал
огласят само моя път.

И сам в това безкрайно ехо
дочувам утрешния ден.
Учуден, че така далеко
във времето съм бил роден.

БОЛКА

В намет на баща ми

Влизам в двора, а вратникът легнал
като счулено птиче крило.
Зад плетията съседите шепнат:
„Виж, на Митю момчето дошло...“

„Виж, на Митю... на Митю...
на Митю...“

Заотеквах в мен гласове
и пробудиха болката скрита,
дето реже сърцето на две.

Пуста къща - отворена рана!
Всяка стъпка във нея кърви.
Само споменът тук е останал.
А човекът го няма, уви!

СЪРЦЕ ДО СЪРЦЕ

В намет на дядо ми Янко

Моят образ в очите ти бавно се разгаря. Сърце до сърце -
двама сядаме. Колко е странно,
че останал си същият все!
Сякаш времето, в бяг устремено,
е забравило вече за теб...
Тежка кана със вино червено
като огън е в твойте ръце.

Мойте пътища стигат далече.
Само малка пътека едва
ненадейно във селото вечер
ще ме върне за час или два.

МОЕ СЕЛО - ТИ, ЦВЕТЕ
ВЪЛШЕБНО

Но ще идвам - когато се случи,
в твоя късен, предзалежен ден.
Мъдра дума от теб да науча,
ти пък ново да чуеш от мен!

У ДОМА НА СЕЛО

Няма сън! Не мога да заспя.
Все очаквам някой да похлопа.
Стаята мирише на липа
и изсъхнал прашен копър.

Тихо е. Прозорците се взират
в мене с мръсни, счупени очи.
Светлината в ъглите умира.
Въздъхът от паяци горчи.

Като длани майчини ме пазят
белите напукани стени.
А шурци под гнилите первази
свирят както в детските ми дни.

Уморен, несетно съм заспал.
И сънувам мама - с устни сини,
как ми шепне в радостна печал:
„Сине!... Върна ли се вече, сине?...“

МЪКА

На майка ми

С мъка днес прекрчаваш прага.
Плачеш, а душата ти мълча.
Идвай спомени и кротко лягат
в твоите пресъхнали очи.

Мамо, мамо!... Тежко ти е, зная.
Малък бях, не помня и не плача.
Не оставай в татковата стая
сам-сама със здрача

Не поглеждай с трепет към вратата -
прах покрива стъпките на татко.
Бяда е като косата ти
вече черната забрадка.

Мамо, мамо! Не тъжи -
нали тук сме у дома си, а
с усмивка кротка ми кажи:
-Толкова приличаш на баща си!

НОСТАЛГИЧНО

Мое село - ти, цвете вълшебно
върху земната дъхава гръд!...
Пак ме води сърцето при тебе
безпогрешно по стария път.

Бакаджикът - безсмъртен хайдутин,
ме посреща с гласа на Индже.
А реката по камъни люти
мие кръв от бунтовни мъже.

Бели щъркели в тебе долитат,
като слънце е всяко гнездо.
Слизз вятър и тихо ме пита
да посвири ли с тънко листо.

Идвам не зарад къщите нови,
а за твоите хора добри:
все така за човека готови
и във огън да стъпят дори...

Мое село вълшебно, където
и далеч да ме води светът,
пак към тебе ме тегли сърцето,
не забравило свидния път!

ГЛАСЪТ НА МАРИЯ

Миролюб ВЛАХОВ-МИРОЛИЧ

За всичко, което се случи с Арчи, мнозина обвиняваха мен – някои твърде откровено и отсмелително, на моменти остро, даже злобно. Дълго онитвах да избияна обясненията. И да си прав, колкото и последователно да отстоявах това, в края на краищата винаги настъпва момент, след който всичко вече изглежда абсурдно. Знаех, че не мога да избияна отговора, но за да съм искрена, трябваше аз самата да съм наясно с нещата повече от всеки друг, дори от самия Арчи. А не бях.

Не издържах обаче когато Николай заяви, че съм суетна и глупавя и че не знае кое от двете ми идва в повече. Отвърних му, че суетата никога не съществува сама за себе си – поне моята не беше такава – и че Арчи заслужава суетата на една жена, дори ако заради нея се бе изправил пред собственото си саморазрушение.

– Ти дължиш на всички ни това обяснение – настояваше Николай. – Няма да ти позволя да се измъкнеш.

– Не съм си го и помисляла дори.

– Не можем непрекъснато да превръщам всичко около себе си в декор.

– Не ме разбира правилно. Не мисля, че Арчи е рухнал, на мен не ми изглежда така.

– Не се измъквай. Наясно си за какво говоря.

Беше смутен, но си мислеше, че не забелязвам неговата неситност, която се дължеше повече на гнева и порива му за реванш, отколкото на някакво колебание или съмнение в правотата му. Изглежда обаче изобщо не си даваше сметка за това. Този разговор му струваше усилие, но бе против същността му да си го приписва. И той ще ми говори за суета.

– Няма проблеми – изрекох бавно, почти съскачо. – Не дължа обаче никакви обяснения. Във всеки случай, не само аз дължа такива, ако въобще някой трябва да дължи нещо на някого. Няма останалите нямаж вина! Ти и Поля също ли нямате? Къде бяхте преди да откриете, че трябва да има виновни и че най-удобно е това да съм аз? Обяснявайте се помежду си, мен оставате на мира.

Разбира се, не ме оставиха.

Не поясням, ако някой се бърка в живота на другите с претенцията, че е гурю. И съдиш, и мярка. Съгласна съм, че хората имат нужда от помощ дори когато те самите не го осъзнават, но винаги на някаква граница трябва да се спре. Зад нея душата е табу и за най-скъпия приятел. Доста от нас дори не подозират, че се нуждаят от помощ. Това не означава, че не трябва да им се помага. Спазването на границата обаче важи за всички. По-трудно е да се определи къде е тя. Николай е от ония, които се втурват да действат късно – когато на човек може да се помогне вече единствено само с мъчлание. Но за него е трудно да проумее това, съмнявам се дали някога изобщо ще успее. Въсъщност суетният е той, Поля – значително по-малко.

Можех да му кажа, че е реален ревнивец и да го принудя да мъхне. Можех да го нарека глуган или съсел. Той не умее да говори с обиди, приема ги за истина. Въсъщност истината е, че Николай никога няма да може да ми прости, защото го отнех от Поля. Ревността изобщо не влиза в сметката – той е твърде принципен, за да си позволи такова опутоштително чувство да го завладее и направлява. Станалото с Арчи е само повод да ми отмъсти. Мисля, че дълго преди това не бе наясно как точно да го направи. А нямаше и време. Беше в началото на лятото и всички очакваха развързката.

За разлика от тях, аз бях спокойна. Бях сигурна, че вече не обичам Арчи. И може би никога не бях го обичала. Не можех да се чувствам виновна в изневяря към отдавна отминала и неосъществена любов. Николай, Поля и другите не можаха да ми простят тъкмо това – оттеглянето от нещо, което обещавахе да бъде толкова сантиментално и романтично. Бях ги лишила от това преживяване. Дълбоко в себе си всеки

има нужда от една такава история, която да му е достатъчно позната и лична, за да му вдъхва увереност, че любовта си струва жертвата или обратно. Историята бе моя и аз си я взех без да се интересувам от потребността им да я имат и те.

Сега се чувствам достатъчно уверена. Единственото, което можех да направя за тях и Арчи, бе да се извиня. Бих го сторила, защото има значение и за мен. Спря ме това, че моето извинение щеше да им донесе усещане за превъзходство и правота, не толкова удовлетворение. Те го очакваха едва ли не като парчето виенска торта, което увенчаваше сбирките ни в сладкарницата „Еделвайс“ срещу старите хали. Не можех да им позволя да се почувстват победители. Това бе моя битка и те нямаха отношение към победата в нея. Аз самата не знаех, че е битка, преди да разбера, че въсъщност вече е късно да я избегна, не ми се виждаше толкова жестока...

...Отдавна бях изгубила следите на Арчи и когато миналата година го видях толкова променен, няколко минути стоях с мисълта, че не е трябвало да го срещам отново. Почувствах се възнаградена. Не ми се говореше, не знаех дали това е радост, макар винаги да съм била сигурна, че ще се срещнем отново. Това радостно чувство ме смути, може би беше малко по-дълго, че ме обзеа в такъв момент, породено именно от появата на Арчи. Не бях го виждала повече от две години.

Тогава мраморният плочник опустват от висящата дъжд. Неколцина притичаха и се свиха под тясната козирка на аулата. Изведнъж видях Арчи. Не забелязах откъде се появи. И той бързаше към крехката сушница. Въсъщност едва крещаше, защото бе с бастун и кушане силно подсечено с десния крак, усилния му отиваха не само да пази равновесие, а и да не оставя впечатлението на човек, който се мъчи в недрата си, може би повече заради второто. Ония под стряхата, се сместиха да му направят място, несъмнено някой го познаваха. Беше мърсьо до кости, от фойейто на втория етаж на ректората видяха, че дрехите са попенали по тялото му. Страхата не вършеше работа. Дъждът продължаваше да плющи...

Наистина бе Арчи, не бях се излъгала. Слязох на партера, разпнах чадъра и тръгнах към аулата. След няколко стъпки и аз бих мокра. Този дъжд бе любовник.

– Здравей, Арчи.

Очаквах, че няма да ме познае. Отвърна ми, но бе озадачен, мисля не особено приятно. Сигурна съм, че в оня момент ме взе за пратнищца.

– Забравил си ме – подхвърлих аз, надявайки се да го успокоя, и се засмях. – Казвам се Мария. Сега спомни ли си?

Не, той не ме помнеше и се извини. Беше искрен, но все пак го оставих да се чувства виновен. Всеки би се чувствал виновен, ако не ме помни. Вече валеше по-слабо. Около нас се правеха на разсейни, но със сигурност, въпреки клокута на улуците, ни слушаха внимателно.

– За града ли си? Мога да те придружа.

– Не, за махалата.

– Няма значение, с чадър съм. Мога да те придружа навсякъде, особено ако вали.

Исках да се пошегувам, но той остана сериозен и все още незаинтересован. Дъждът продължаваше да ни мокри, бяхме подгизнали от главата до петите. Изобщо не си давах сметка, че с този крак ще му е трудно да върви в пороя. Стоях и го гледах доброжелателно, докато той се опитваше да си спомни откъде ме познава. Разбира се, не успя.

Странно е, че противно на характера си, Поля също прояви враждебност към мен. Не мисля, че бях се наговорили с Николай. Трудно е да се предвидят реакциите на Поля. Тя е чувствителна и съзерцателна и рядко предприема нещо по своя инициатива в отношенията си с другите. Големият ѝ достойнство е, че умее да слуша търпеливо. Около нея винаги се върти някой, който има нужда да бъде изслушан. Но повече от съчувствие от Поля не може да се очаква, поне аз не очаквам. Тя ме обвини, че съм била жестока към Арчи. Независимо от мотивите ми, всичко приличало на отмъщение. Държала съм се като гадна мръсница, макар че тя изобщо не употреби тези думи – не знам как успяваше да каже нещо, което разбираш именно така, докато ти говори за съвсем различни неща. Предпочитала да ми го каже в очите, защото повече не можела да мъчиш и защото все още ме уважавала.

По онова време повечето от тях очакваха да се случи нещо. Появата на Арчи между нас и в моя живот ги завари неподготвени, мислеха, че е временна прищявка или случайност. Арчи остана – аз го задържах. Поля го прие първа, без да скрива възхищението си от самаринството ми. Точно това подчерта тя тогава: „Никога не

съм допускала, че си самарянка.”

По-късно обаче често ме питаше не ми ли се струва, че така само усложнявам нещата. Арчи имал достойнство и било най-малкото нетактично да се държа с него като с дете. Той бил мъж и подобно обгриване, ако не е любов, му посело болка. Обикновено оставям въпросите на Поля без отговор. Каквото и да кажа, след няколко дни тя ще го забрави и пак ще се върне на същата тема. Въсъщност нейното търпение е също чиста проба самаряниство, не по-малко вредно от моето. Изглежда всеки от нас се нуждае от някаква подобна позиция, нещо като резервен и много сигурно защитен редут, на който да се връща след всичко, което му се случва.

Свалих Николай, защото исках да го унизя. Винаги е приятно да унизиш ограничеността. Той в много неща е твърде блестящ, за да бъде естествен, а това си е ограниченост. Признавам, че не очаквах да лане толкова бързо. Дотогава не се отделише от Поля, беше здраво лепенат за нея. Изглежда тъкмо това ме провокира. Обичам да поставям другите на колене. За мен това означава да се нуждаят от присъствието ми. Приятно ми е да ги виждам обгркани, послушни, предани. Поля не скриваше, че е влюбена в Николай, той – в нея. Бяха си измислили една любов, за която имаха нужда да говорят. Мисля, че са влюбени, ги упояваше. Поля не можа да ми прости, че развих илюзията ѝ. Очаквах, че ще потърси великата обяснение или че ще изпадне в истерия. Ти се държа като мъченица, доякълде бе смешно да я наблюдавам отстрана, дори жалко.

– Аз наистина го обичах, Мария – каза ми един ден тя, не без усилие.

– Но ти загуби!

– Защото го подмами.

– В любовта никой няма право да губи. Не разбирам за какво се сърдиш, Поля!

Ти бе подготвена за дълъг разговор, но аз не исках обяснения.

– Ти не се нуждаеш от него, той ще ти омръзне.

Ще изчакам. Обещавам, че ако си права, ще ти го върна.

Малко след това се появи Арчи в дъжда. Поля долови промяната в мен и не се отдръпна, остана до Николай и другите. Арчи ги смущаваше, поне в началото, защото с недрата си откровено им напомняше, че са напълно нормални. Парадоксално е, но почти всеки е готов да се обиди, ако му кажат, че е нормален. Арчи ги дразнеше и с друго – той не искаше нищо от тях и по този начин ги лишаваше от възможността да се чувстват благородни. След онази последна вечер в неговата къща всичко рухна. Те и преди вече се бяха разочаровали достатъчно от мен, дори само заради играта с Николай, и решиха, че трябва да ми отмъстят заради Арчи. Смятаха, че най-добрият начин е да ме изолират и да овесят на шията ми ургизенията на вината. Не се интересуваха дали е съгласен да ми отмъстят заради него, както и не допускаха, че и аз може да съм жертва.

– Защо не ги разкарам? – беше ме запитал много преди онази вечер Арчи.

– Не ми пречат.

– Досадни са.

– Не чак толкова, не и до нетърпимост. Освен това, идват тук повече заради теб, не заради мен, научиха се да са ти приятели. Мисля, че те харесват.

– Все едно, няма да ми върнат миналото. Изглеждаш доволен от това.

– Преувеличаваш, Ар. Искат да ти помогнат, доколкото могат. Защо не искаш да го оцениш? Ти наистина имаш нужда от приятели.

– Грешни – възрази той след кратка пауза.

– Не мога да понасям самодоволните им физиономии.

Помислих си, че наистина е трудно да се грижи човек за него.

– Защо не им го кажеш?

– Ти ги доведе.

– Ако реша, ще ги разкарам, колко му е да ги натъря. Но по-вероятно е и аз да си тръгна с тях. Може и да не ме харесват всички, но те са моето днес.

Исках да го уплаша. Не можех да му призная защо отидох при него в онзи дъждовен ден, защо след това го придружих до къщата при реката, защо започнах да се грижа за него и как увяхах след себе си и останалите. Сега си мисля, че просто ми е била необходима неговата преданост. Но не и благодарността му. Двете неща въсъщност рядко се водят кротко ръка за ръка, може би защото в благодарността има и опит за равностойност. Никога преди това с него не сме били равностойни и аз нямаш основание да му бъда благодарна за каквото и да било. По-скоро обратното. Но може би все пак заради

това, че се бе появил отново в живота ми, и този път получих шанса да съм от значение за него.

Не мисля, че някога го обикнах само защото беше добър атлет и вече бе направил име. Мечтаех да се докосна до него, да съм в света му, но никога не направих сериозен опит за това, струваше ми се нечестно да заставам до него, ако той не ме иска. Естествено бе, че не помнеше откъде се познаваме. Въсъщност познавах го само аз, не съм сигурна дали той изобщо подозираше за съществуването ми, въпреки че по цял ден висях край пистата. Очаквах да ме забележи, но не само защото не съм за подмиване и това бе очевидно. Не ми проверява и на едно тържество в гимназията, където бе поканен като бивш неин възпитаник, а аз тръбваше да предприема доста сложни маневри, за да може именно на мен да се падне честта да му поднеса карамфили. Исках да го докосна, да го целуна, да постоа малко до него, но не посмях – все пак бях сред отличниците на випуска и не бях на първа среща, а на училищно тържество.

Не казах на другите откога познавам Арчи. Нелепо е, но за мнозина той си остана моя прищявка, която трябваше да приема, без да могат да си я обяснят, въсъщност това бе обяснението – че е прищявка. По-сетне те сами вече имаха нужда от него. За разлика от тях, аз никога не съм шадяла Арчи. Той делеше света на две – преди конгузията си и след нея. Мисля, че така делеше и хората. В оня период аз бих единствената връзка между двете. Но и той не беше наясно с какво точно ги свързвам. Във всеки случай, усещаше, че има нещо, което не е изречено, но не е и необходимо да се изрича. Не мисля, че съм го подвела, стараех се да му внуша, че не го съжалявам, макар поведението ми да говореше точно обратното. От стремежите да се облече истината в перфектни обяснения най-често се раждат илюзии. Такава илюзия беше момическия ми бляс. Не мисля, че самаряниството ми е било илюзия, но и в това не съм сигурна. Ще се чувствам отгъртително, ако след време сама трябва да призная, че другите са се оказали прави, че наистина съм била водена от огорчение, търсеща отмъщение. Та а той дори не ме бе отхвърлил. Но и сега, когато бях с него в къщата до реката, с Арчи не бяхме в равностойни позиции.

Не съм се опитвала да се оправдая пред Арчи. Все пак не бях сигурна, че вече не го обичам, в тия неща човек не може да бъде сигурен докрай. Ако сега мразя нещо, то е да си създавам илюзии. Затова не мисля, че съм си играла на влюбена в него. Поля ме обвини, че съм си избрала тази роля, за да създавам илюзии на Арчи. Бил влюбен в мен. Попитах аз откъде е сигурна, той ли ѝ е споделил за чувствата си към мен? Не, сама се била досетила, било очевидно. Всички го знаели, само аз съм се правела на слъпа. Според Поля в отношенияето ми към Арчи имало нещо безправствено – ме съгласих с нея, но трябваше да призная, че наистина ставаше все по-трудно да го напусна. И аз като останалите разчиха да разреши всичко на последното събиране у него преди началото на лятото.

Тогава той ни остави да се разпореждаме в кухнята и се прибра в стаята си. Поля и Николай отново бяха заедно и това никак омикрогторваващо и останалите в очакването ми да разберат как ще завърши вечерта за мен и Арчи. Когато бяхме готови с вечерята и салатите, Поля ме помоли да го извикам. Знаех, че ме праща нарочно, и то пред другите, но пък то бе и най-естественото – все пак бях най-близкият му човек от цялата тайфа. Само дето не трябваше да избързва да ми напомня, сама щях да отида.

Стаята му бе празна. Помислих, че е в някоя друга, и пристъпих да затворя прозореца. И тогава го видях. Кушаше по пътеката през задния двор. Исках да го извикам, но не можех – гласът ми остана в гърлото. Той се отдалечаваше. С неравната си мъчителна походка стигна до вратичката към реката, притвори я старателно след себе си и, без да се обръща и да вдига глава, продължи по тревясалата пътека край тополите на брега. Върнах се и казах, че Арчи не се чувства добре и че моли да го извиним, ще дойде по-късно.

Изглеждаха сигурни, че сме се скарали. Не ги опровергах. После си тръгнах. Докато се отдалечаваше в мрежестия мрак на лятото, чух че го викат. Забързах, исках да съм далече...

И сега не мисля, че Арчи ме обичаше истински. Ние просто се разминавахме. Той бе приел съществуването ми за преданост, а предаността за обич. Мислеше, че и аз не мога без него, но не се опитваше да ме задържа. Не можех да им обясня, че той не обичаше мен, а това, от което бе имал нужда и преди, и сега – предаността. Именно моята преданост бе връзката между двата му свята. Рано или късно щеше да го разбере.

Лалка ПАВЛОВА

ПОЕТИТЕ

На Иван Гранитски

Те никога не са самотни в своята орис. От минали животи носят руни за тайни стари, в паметта им вписани; сред мислите им бродят сенките на пратоци, на веци и пророчици;

душите им пресичат пътища, хилядолетия изронвани от болка; всемирна скръб дълбае им сърцата, и вярата им в утрешния ден ръжда разяжда...

Те искат в извора на Словото на битието да видят цветния пращец на детски смях; сред воя зъл на зимните вихрушки да доловат на пролетния вятър песента; да вкусват мед от устните на влюбени, но и отровата от чаша на приятел; уханието да усетят на цвета разцъфнали, но и пронизващата болка на скалата, когато се превръща в пясък...

Живота им раняват воплите на Бах и питащите ноти на Бетовен. Пред „Жълтия Исус“ на Пол Гоген са проумели Истината, че само ако думите им уловят скръбта на мрак съпояващ се в зеницата на светлината, тогава в мидата на вечността, след векове, ще се превърнат в бисери.

ЕРЕТИЧНО

На Надя Попова

Не вярвам, че от кал съм аз създадена. В мен бурите кръстосват огнени стрели и звездни клади ме изгарят понем, а призори море от галещи вълни гаси умората в напрегнатите пръсти. И в сумрака на крехкия ми сън пак в клетките ми мозъчни пулсира копнежът по познат свят, примамват ме звездите от ефира като далечна, но загубена родина...

И знам – в житейския компютър на Всемира и огън, и вода, и светлина, и мрак, и ласка на звезда, и метеоритна буря незнаен ум у мен е съчетал. И няма да повярвам никога, че съм направена от кал.

БИТИЕ

На Христо Ганов

Днес вече няма – животът е коварен враг. Отдавна опознах личиия му нрав – изсипва младостта като божествен дар, а после само взема, взема, взема, като змей стоглава. В бродерията на живота ни, изпъстрена и с цвят, и с рани от камни, забити ненадейно в гърбовете ни,

изкусно крием всички сложни възелчета на тъмните си изпитания. А те осмисляли са дните ни, чрез тях сме трупаели клучетата на истинските свои знания.

МЪЖКА ЗАДУШНИЦА

На Боян Ангелов

Трийсет години в живота ни шета – не оредно в Балкана, не и за слава по бойни полета...

Шета по къщите, влиза в очите на синовете, беси им детството, яростно кърши надеждите и им отнема миражите на сърцето. С вдигната алчно секира злобно посича им дните, ядно тършува в килера на мислите, всеки и всичко намира... Влиза през тайнствени входи в тесни мансарди и офиси, стиска гърлата им с клещите на самота, неодоимъ и дългове... Милост, Исусе!

Храм „Св. Вмчк Теодор Тирон“, Аязмото, Стара Загора

Дево, Богородице мила, приласкай им душите, надари ги с твоята сила, майка стани и на тях и в дома си небесен, дай им покой и закрила...

Хлябът и виното ние ще сложим на тяхната земна могила.

СЪЗРЯВАНЕ

На сина ми Христин Павлов

Безгрижна птичка сред щастливо ято... Такава бях и аз – беднячката богата! И мислех си – животът е театър, а аз съм талантливата му прима. И винаги попътен, ръкопляскащ вятър по бързата на дните ми ще има...

На она, неизвестния създател, едва сега съзирам мъдростта. Крилето ми се счуниха в скалата на завист, на предателства и изневяря, с гръбнак пречупен крета по земята излъгана отдавна вяра. Небето е размазано петно от кръв, която от сърцето ми изтича. Но там, под същното на изгрева ми пръв, смирено благославям пак живота... Защото ме научи да обичам.

ДУШАТА МИ Е ЦЪРКВА

На сина ми Калин Павлов

Встрани от Рая, до себе си по-близо, създаде Господ нов Едем – надели го с души, подобни нему. Но не пари спокойствието там – сред гръм от сблъсъка на тези с антитези просветват четки мълнии от мисли, извиват се вихрушките на чувствата на самота, неодоимъ и дългове... Да

Сократ е птичка божия – пари от никого не иска, защото знае, че не знае нищо.

Затворникът за скитничество – владетелят на думите Джек Лондон – продава мозъка си на безенища. Зове го дивото сред бездните от хора. Под сянката на блясъка, лишен от воля за борба, настъпен от пета желязна, стопанин стана на дома голям – Небето.

Загадъчно, сред облаци от алкохолни пари, продава миража търгнал с Анна Снегина, пристигна тука и Сергей Есенин.

Сред музика на струни сребърни и хаос от любов и от омраза, в мъглите сиви на амок и страх, загубил и последната игра на шах от чумата кафява на века коварен, потегли към Небето Стефан Цвайг.

Парадоксално: макар че каза „Сбогом на оръжията“, самоуби се с пушка в Кечъм и дом потърси на Небето дори и Ърнест!... А за изгубеното поколение така и не изгрява слънце дори в Дома на Бога сред снеговете на Килиманджаро.

Душата ми е Църквата, от всички тях населена. И Църква е Небето.

В най-черната си нощ отново сам с Пею – без майка, без любима и родина, без зрънце от надежда нова... Пред него зее черната камина. Преди курушума този път изни и чашата с отрова.

Присяда здрач над планината. От мълния сразен, с разперени крила орелът горд, в последния проशलел марш, полита към земята... И стихва на Ракитин лирата под реслите на влака в есен лиха.

Жаравата на утрото към бъдещия ден понесе Пенью. В основите наля бетон. Етаж подир етаж издизваше мечтите по скелето на българския дом. От вой на кучета простреляни, звездите бавно гаснат в залез като рана. „Човекът е човек, когато е на път...“ И тръгна към Небето.

Душата ми е Църквата, от всички тях населена. И Църква е Небето.

От пет години тука е и моят син. Там, в ъгъла, далеч от другите, Ван Гог му преподнава скръшом магията на багрите и тяхната печал. Но вместо гарвани над житни ниви, излита гълъб от платното му, понесъл клонка от маслина към кораба на бъдещия Ной...

лятна рекичка
попиташ ли ще чуеш
сухото ехо

горска поляна
червени боровинки
твоите устни

птица прелита
на крилете ѝ
спомен за лято

Лъчезар СЕЛЯШКИ

ХАЙКУ

пролетен снежник
минзухарчета сини
ириси на март

родопско утро
грейва зелено слънце
в нашите очи

разцъфнал люляк
нов свят с един-единствен
замах на четка

вечер на хълма
бял вятър е заспал
в брезовите клони

тихо жужене
към слънчевото цвете
се стрелна пчела

бързи чинели
дъжд в нощта барабани
по зелен чадър

жълти минзухари
недовършен параклис
на родопски хълм

слънчева нишка
река Одра във Вроцлав
се влива в мъгла

трепти небето
срязан на две портокал
в топлата локва

борова гора
намигва в пролуките
лисиче око

камбана звъни
над пустата улица
пух от глухарче

оттук се вижда
светът събран в две крила
на пеперуда

Худ. **Татяна ПОЛИХРОНОВА, Разбуждане**

Димитър МИЛОВ

x x x

*Човек за нищо се нервира, на всяко нещо гледа мнително.
Отдавна геният прозира - че всичко тук е относително.
Почувствай се за миг уютно - щом няма нищо абсолютно,
щом песен от сърце извира - това не е ли удивително!...*

x x x

*И казвам ти го с днешна дата, защото днес ме навести:
когато имаш свободата, с мълчание не я петни...
Не се учудвай никак ти, щом кажат още от вратата:
щом имаш сливи във устата, обирай крушите си ти.*

x x x

*Когато видят, че си тъжен, от радост ще заплачат те.
Когато си на моста възнесен - очакват да се заплете.
Това са хора щуцумиги - та кой на тях ще им завиди.
За нищо щом не си им дължен, от злоба ще се пукнат те.*

x x x

*За всичките беди изглежда виновен ще излезеш ти:
че някой търсил е надежда, а ти преследвал си мечти...
В несвист се този свят върти - къв тебе даже не поглежда,
но не намери ли надежда, виновен ще излезеш ти.*

x x x

*Проблем - и го боли глава. Такъв е на човека нрава -
да се стъписва от това, което още не познава.
И няма още той представа, че неслучайно е това -
да бъде с будни сетива, съдбата златен шанс му дава.*

Из "Горчива тетрадка", рубай.

Валентина АТАНАСОВА

БРОЕНИЦА ОТ СПОМЕНИ

Той обгърна тънката ми талия
само със едната си ръка.
Затрептах – безмълвна и замаяна –
мряна в бързотечната река.

Как целувах сухите му устни –
като във роман на Лев Толстой!
Нямах сили вече да го пусна,
исках да е само, само мой!

Бе красив – разкошна катедрала
посред сенки, багри и лъчи.
И каква любов ме бе огряла
от божествените му очи!

Пак като в роман на Лев Толстой
всичко свърши. Делничната грижа
не остави в нас ни мир, нито покой.
Днес от спомените броеница нижа...

СЪЗЕРЦАНИЕ

Рубинен залез трепка над реката
и тихата, свенливата вода
сияе в пламъци дори отгътък,
над бреговете сухи, над пръстта.

Рубинени лъчи – като във чаша,
като в стакан със вино – те горят.
Реката свети – огнено-прозрачна –
и приливи от светлина ваят.

И в този час на шеметна забравя
се питах сам: „Това ли е мигът,
във който тъй душата се разтваря,
че огнени цветя в гръдта цъфтят?“

По спуска се нощта, звезди изгряват,
пълзи полска мракът върху нас
и с ненаситна жажда продължаваш
да се дивиш на звездния атлас.

ТРЪСТИКИ

Тръстиките не знаят, че от тях
започва брегът.
Не знаят и къде
завършва времето.
Те всяка вечер под небето пеят –
прекрасна, дълга песен,
която ветровете преповтарят.

Не знаят те какво е самота –
нали една над друга са превити
и образа си размножен съзират
там, във водата, като в огледало.
Те армията са велика на земята,
която с ветровете се сражава.
И... с времето.
И песента им продължава.

НАЙ-ХУБАВОТО НЕЩО

Най-хубавото нещо на света е
безкрайната човешка топлина,
най-приказният мирис, най-омаен
е мирисът на люляк в утринта,
най-столящи са думите ни, влезли
направо в измразената душа.

Най-истинско е чувството, с което
споделяш с близък своите мечти,
най-въдхновяващ - взорът на детето,
което тича, като че лети...

Антоанета БОГОЕВА

На Екатерина Татова

Какъв е този звук
Излива се вълшебна песен
Вълна е тежката въздишка на гласа ѝ
Денят е сложил върху раменете си усмивка
Ръцете му държат на струните душата,
тих роман от блъбукане на извори в тревата
А после шеметно изригване на звуци

Животът е с отворено ухо и пуска корен
по тънката пътека в ниското на ветровете
Върти се слънчев кръг, земята ражда новия
си образ
И всичко живо се възнася към небето

Каква е тази литнала мелодия
Какъв е този смях на тишина
И има ли възможност да ме вземе
Усетих как ме призовава и я искам
Такава яростна надежда да ме води
Прилича на запален камък от вековни бури
С гласа на Бога по Земята ходи

В памет на **Маестро Кирил Попов**

ЧОВЕКЪТ В МЕН С УМОРАТА МИ КРАЧИ,
усмихнато и в плен от слънцето на здрача
Белеят отстранни на пътя ветровете
И свети тънък лъч, небето свети

Красива светлина, от времето пропита
А Бог ме чака там и идвам ли, ме пита
Самотен знак до мен е земното ми име,
уплашено като дете, почти незримо

Държим се за ръка, прегърнати и малки
Живеем в суета и стари зальгальки
Любов и самота по пътища от грешки

От свят до свят с мечтата си човешка
възпяваме Духа и влизаме в съдбата
на капките роса в сонета на тревата

ВИКЪТ КЪМ НЕПОЗНАТОТО

е онзи вик в морето, изрязало на сушата душата
Красиви плажове и проветриви острови
По пясъка животът хваща тен и пуска пара

В утробата на своя поглед към небето
човешкото дете върви по пътя на звездите
Като захарни целувки го примамват
(Примамват го като целувките на мама)
Пренасят върху формите си светлина и огън
Безформени небесни знаци

Детето удря с пръчка своята сълза узряла
Преброяда времето и в него се стопява
Намира място да си пониграе още малко
Да седне върху коня на далечно слънце
Пришпорва своя кръсък и върви, и тича
Събира тичинките на небето
със приказки за Торбалан и баба Яга

Все по-страшно става
Душата почва да го стяга
И как е тъмно светлото
И как животът му от него с него бяга
Няма я и земната му мама

Нищо хубаво и вкусно няма
Небето е мечта голяма
с една Земя и Слънце, да я топли

Худ. **Валентин ДОНЧЕВСКИ, Рисунка**

На Пламен Анакиев

ИЗЛЕЗ НА СВЕТЛО
От разголената тишина приижда вятър
Огромната уста на слънцето
е кипнала душа от огън
На всеки стрък трева росата е око зелено,
а ти отвъд пространствата си отпечатък
на своята отдавнашна мечта
да бъдеш откривател

Поспри до себе си, природата те продължава

Изпей се в някой тих куплет без посвещение,
защото всичкото не може да се назовава
Влезни в земята си с целувка нежна
Пръстта е твоя майка, ще те приласкава,
а звездният Отец духа ти ще извайва

Мигът на твоето зачатие върви пред тебе

Така е времето солено, че нагарча от въздишки,
а твоята съдба е обитател на вселени
Възможно е да си дете на слънчевите кръговрати,
Огнище с вечен огън, слънце
в някое далечно лято,
Или троха в трохата на живота,
дух на земен славеи
Отронен цвят от тънките бодли на розовите храсти

ВЪРВА ПО СЪТПКИ И ГОВОРА С ТИШИНА
Светът пътува в своя кръсък
Брегът е хвърлен океански камък
Скалите са покрити с мъртви пеперуди
В очите им земя и гласове на хора,
но няма никой, времето е празно

Самотен и безкраен свят, и още свети
горящата му огнена пътека по небето
Пробива въздуха, изгрява и угасва,
подобно на луна под облак бурениясал
Живее за мига и за мига умира
сърцето му, лишено от кръвта ни

Върва по съпки и говоря с тишина,
че имам още време, да си тръгна
И имам среща с някой на площада,
но слънцето е там с изсъхнал корен
Реката Струма е понесла тъмен поглед
По-луда е от мен след снеговете кални

Не се е съмвало и няма да се стъмни,
преди да се запалят на звездите светилата
Фенерите им да кръжат, да се полюшват
Светът под тях да е с човешки поглед

ПОРАСНАЛ Е МИГЪТ И ВРЕМЕТО НЕ СПИРА
По тихата зора косата на деня се стеле
По залезните рамене минава хоризонтът

Не съм светулка и трева не съм, живея даром
От нечий дух улавям вятъра и с него дишам
Случайно минах покрай себе си и гледам
Родила се е мисъл в моята вековна памет

Не ме наричайте човек по път, небе съм
Море и дълбина, живот в скалите
Зовете ме различно от света, по който скитам
Звезда от дух е земното ми име

На **Калин Михайлов**

ПРЕДИ ПРОДСТРАНСТВАТА С ЧОВЕШКИ ПОГЛЕД
и бликнали тревни да проговорят,
излизат лудите въртежи на земята
Поемат хората като море от хора
Разливат огъня на хоризонта
Светът е пътник върху лист небесен

Написаното е гореща пепел и изчезва
в лицето на издишвания земен въздух
Разсънва светлината, вятърът я носи
В подземията на света звездите я стопяват
Един живот не е достатъчен за всичко

Не е потънал в нас светът, изгубил сила
И ситият живот не е невинно цвете
Етажите на влажната дъга не са растения
и коренът на грижите за хляба няма грижа
за безсмъртието на душата.

Небосводът е черта,
белязала измислената граница в човешкото начало
Праг на вечната мечта, движението да ни води

ПРОСТОРЪТ е това, което искам да докосвам
Да вливам тялото си в неговите небеса далечни
Вълните му са ураганини светове от нежен полъх

Развива облаци като стада въздушни хора
Променя ги в мига и с формата им днаша
Приема светлината на талази и я пуска

Промъкне ли се слънцето през някой пролом
на влажната усмивка на дъжда, просторът светва
Воздушните му колела изпускат прах от звездна пара

СВЕТЪТ ЗАД „СГРАДАТА“ НА СЛОВОТО – ТАЙНИ И ОТКРИТИЯ

Здравко ПЕЕВ

Дочка ВАСИЛЕВА е лекар-ендокринолог, живее в Горна Оряховица, работи във Велико Търново. Пише стихове и проза. Автор е на сборниците разкази „Пътуване към обратната страна на вината“ (две издания – 2011 и 2020 г.) и „Думи зад оградата“ (2020 г.), участва в литературни сборници с разкази и стихове. Има награди от литературни конкурси. Публикува в интернет сайтовете и в Блог.бг под псевдоним Довереница.

И заглавията на двата сборника, и псевдонима на авторката, ни насочват да се доверим на словото, да надникнем зад оградата на световите – уж делнични, а преминаващи в загадки – фантастични и драматични сюжети. Слово, което по води през комични и трагикомични ситуации, за да ни остави смаяни от финалната развързка. Като че ли това са разкази с неочакван край. Но и след финала, остава вътрешният ни „диалог“ с героите, образността и моралните внушения. Особено когато те са и в поетична форма.

Дочка Василева разказва „поверително“, но и дистанцирано – сменя пола на разказвачите, гледната точка, сежно и „отвъдно“, човешко и животинско, реално и фантастично в психичните състояния. Остава ни да гадаем не само за края на разказите, но и релативира нашата морална чувствителност; симпатите, съчувствията ни към персонажите преминават своеобразно „движение“ и развитие. Разбира се, това не е нещо ново в литературата, но авторката ни вмъква в световите, в душевността, в невяротния и загадъчни перипетии, кара ни да се връщаме в началото, да препрочитаме, да протекриваме...

В тези разкази се „изследват“ всекидневни и извънредни ситуации, водещи до екзистенциални прояви на персонажите. Трагична самота, отчуждение, липса на любов, трагикомично битие. Провинциализъм, не само в географското му определение, но и духовна затвореност, налагащо ограничение на творчески търсения и бездуховност.

Разкази – аналитични „дисекции“ на личности и семейни „клетки“, в които се вихрат и жестоки душевни бури на бита („Цфтят ли през юни кокичета?“). Разкази за съдбовните „списъци“ животи, за трагичното разминаване, за неосъществена любов, за „разкъсания списък от животи“, който не може да се възстанови („Късчета лунна светлина в позете“). Парадоксите на нашето не са отминати, макар че свикнахме да гледаме на тях като на нормално явление. Старица на село очаква внука си, който живее в Шатите, да доведе годинца, а той довежда „заместница“, просто приятелка, защото сърцето му е отдадено на момче... Старицата не може да понесе този удар и се отравя. Не се сбъдва и роловата традиция – да предаде послание на наследник – мъжка рожба в рода („Невестин грях“).

Различни съдби изобразява Доцка Василева: художници-провинциалисти живеят в бедност и безизходна, но мечтаят за любов, романтика, успехи в изкуството („Цветът на мъланието“).

Затворник, излежал присъда, за убийство на приятеля си („Пътуване към обратната страна на вината“). Героите – „захлупени“

от провинциалното битие, пътуват през „предишния картотекиран кошмар“. „Три в едно А“ – тръгва по света“ – цената на детския живот е поставена на везните на семейното щастие – развод, макар и формален, в името на лечението на детето. Някои от разказите са като психоаналитични етюди – душевни изпитания и абсурдни развързки: „детските спомени се бяха свили на кълбо, някъде дълбоко и не искаха да си покажат нос...“ („Бялото сако“). Друг разказ е за мъжки изповеди, в „аз“ повествование, за любовни изненади, за селски бит и традиции – романтична кражба на мома („Когато късметът ти дойде на крака“).

В „Мир и хармония“ появята на „терапевта“ е неочаквано разрешение на семейните скандали; отдушник, наречен „терапевтичен“ и „експресивно освобождаване“, става причина за възстановяване на „мира и хармонията“.

Неотменната сила на роловите традиции е тема на „Стая за обесване“ – разказ с кримизагдка в замък. Готическа атмосфера с графове, лабиринти, тайнственост в заплетената интрига. Загадката е заложена в незаконната любовна връзка, последвала и раждане на наследник, а самообесването в определената стая на замъка е изкуплението за греха и позора, заради нарушаването на традицията.

„Мисията“ – фантастичен етюд, импресия за тайните на друг, жив, мислещ свят около нас, реалност, на която не знаем езика. Мисията, внушава ни Доцка Василева, на която сме обречени до живот. Съзнателно и несъзнателно. Да се вглеждаме внимателно в световите около нас и да сме готови да разчитаме техните крехки послания.

„Целувка през стъкло“ – фантастичен, психологически разказ за странстванията на душите през Времето, за техните срещи и разминавания. Разказ за знанията, паметта, загадките на прераждането. За човешкото щастие, което уж е лесно и достъпно, но и може да бъде като „целувка на любящия човек през стъкло“. Разказ, отново с фантастични приказни и поетичен сюжет е „Колко дълго са живи цветята във вазата“ – за прехода от будна кома към живот или смърт. Балерината в будна кома е заобиколена от майчински и лекарски грижи, но не желае да се връща в живота, защото е останала без краса, а балерина без краса, каквото е нейното състояние след катастрофата, не желае да се вижда: няма нозе, не може да танцува. Сюжетът е в два плана – земен и отъдълен. Чре зотвядния се обяснява кои трябва да бъдат „приети“ в „гората“ – символ на Отвъдното. Изясняват се и причините – „за“ и „против“ преминаването. „Такъв им е принципът – ако те привлича нещо, което е при живите, не те приемат...“

Фантастични сюжети преминават и във втората книга „Думи зад оградата“. И отново разкази за съвременна тема, с търсене на необичайното и загадъчното. „И по цигулката се стичаше кръвта“ – разказ за момче, израснало на Запад, което твърде малко от гетото и осиновено. След двадесет години се връща в родината, за да открие контрастите между двата свята, да изпита болката от сравнението, но и да открие любовта. Разказът има сантиментална нишка, напрегнати състояния, картини на бедност и жестокост. Разказ за среща на две култури, цивилизованото момче от Шатите попада в света на неговото детство в бордените, останал непомнен. Споменът за наранената ръка и кръвта, която се стича по цигулката, засилва трагизма на разказа – цигуларят Ахмет някога спасява момчето от ножа на пияния му баща. Младецът се завръща във

втората си родина, но с обещание да дойде отново в България, заради любовта, която е срещнал в лицето на Елена. Финалът на разказа е двусмислен: „Всичко в тази страна, дори и най-простото, изглеждаше сложно и невъзможно... Може би, ако тя дойде в Америка...“

„Животът между вчера и втрдугиден“ – мрачна приказка за майка и дъщеря: упойката държи живота на майката в кома и е невъзможно за дъщерята

да расте, обгрижвана от майчини ласки. Невероятен сюжет, дълбока човешка драма.

„Страсти и ябълки“ – уж селски, битов разказ, но актуален, съвременен: селски несретник изчезва след пожар в родната си къща, за да се завърне след години, преобразен, неузнаваем, като богата, „засукана“ дама с черен джип. Отново среща, този път комична, на „затихващото“, селското, с модерния свят.

„На прага на страха“ е разказ за морал-

ната дилема: „Къде започват границите на предателството?“ Така се пита авторвият говорител, и си отговаря: „Където предаваш принципи, с които си закърмен, или когато предаваш някого, когото обичаш, и който държи на теб?“. „Може би на прага на страха“ – границата на нравствеността.

Сборникът „Думи зад оградата“ съдържа около нас, реалност, на която не знаем езика. Мисията, внушава ни Доцка Василева, на която сме обречени до живот. Съзнателно и несъзнателно. Да се вглеждаме внимателно в световите около нас и да сме готови да разчитаме техните крехки послания.

„Целувка през стъкло“ – фантастичен, психологически разказ за странстванията на душите през Времето, за техните срещи и разминавания. Разказ за знанията, паметта, загадките на прераждането. За човешкото щастие, което уж е лесно и достъпно, но и може да бъде като „целувка на любящия човек през стъкло“. Разказ, отново с фантастични приказни и поетичен сюжет е „Колко дълго са живи цветята във вазата“ – за прехода от будна кома към живот или смърт. Балерината в будна кома е заобиколена от майчински и лекарски грижи, но не желае да се връща в живота, защото е останала без краса, а балерина без краса, каквото е нейното състояние след катастрофата, не желае да се вижда: няма нозе, не може да танцува. Сюжетът е в два плана – земен и отъдълен. Чре зотвядния се обяснява кои трябва да бъдат „приети“ в „гората“ – символ на Отвъдното. Изясняват се и причините – „за“ и „против“ преминаването. „Такъв им е принципът – ако те привлича нещо, което е при живите, не те приемат...“

Фантастични сюжети преминават и във втората книга „Думи зад оградата“.

И отново разкази за съвременна тема, с търсене на необичайното и загадъчното. „И по цигулката се стичаше кръвта“ – разказ за момче, израснало на Запад, което твърде малко от гетото и осиновено. След двадесет години се връща в родината, за да открие контрастите между двата свята, да изпита болката от сравнението, но и да открие любовта. Разказът има сантиментална нишка, напрегнати състояния, картини на бедност и жестокост. Разказ за среща на две култури, цивилизованото момче от Шатите попада в света на неговото детство в бордените, останал непомнен. Споменът за наранената ръка и кръвта, която се стича по цигулката, засилва трагизма на разказа – цигуларят Ахмет някога спасява момчето от ножа на пияния му баща. Младецът се завръща във

„Цфтят ли през юни кокичета?“ – психозабеляването на съпругата се превръща в трагедия: убива съпруга си, който погрешно набира „кода“ за прозвняване на входната врата. Отново разказ с неочакван, жесток край. И други разкази с интригуващи сюжети, преплетени с фантастични и криминални мотиви, в помощ на по-дълбоки психологически внушения. Подобен разказ е и „Целувката на Ана“ – за невъзможната и идеализирана любов, „допълнен“ със стихотворение, написано под въздействие на емоционалното внушение:

*Страхувам се, човечността е липса,
която няма как да се запълни...
Но любовта е безкористна наивност
се моли доброта да се върне...*

Това са финалните редове на стихотворението. Влюбените, красотата на чувството им, води към спасение: „Ромео и Жулиета“ бяха навсякъде. Мъртви оставаха като вечен символ на невъзможната и идеализирана любов. Но когато оцелел – всичко е различно.

„Между две езекуции“ – отново разказ със сюжет от други земи и друга епоха: Палачът преди езекуцията е зъл към болната си майка, а след това – невероятно добър и милостив. Той отсича главата на обвинялата за вещица млада и красива жена, но тогава в него настъпва промяната: той вижда в погледа й майчинска загриженост. За палача е казано: „...якаш се движеше по памет... Чужда памет и чужда воля.“ Доцка Василева ни оставя да се питаме за това преобръщение на палача, каква е причината – психологическа загадка. А в очите на майка му остава въпросът: „чудовище или ангел?“

„Нямате непрочетени писма“ е разказ за психическото раздвояване на личността на младия мъж – на женска и мъжка половина. Денем доминира женската, а нощем – мъжката половина.

„Кафене при двете дами“ – предприемчиви дами отнемат и творчеството, и идентичността, а накрая и живота на талантливия несретник.

„Просто нещо е животът“ – разказ за две несретни съдби – на човек и куче – с почти еднакви преживявания на връх Коледа: „Просто нещо е животът: храна, ракия и топлина...“ и за човека, и за кучето. „Бъдни вечер е. Ношта на големите и малки чудеса.“

Много разкази могат да предизвикат разказите и от двата сборника. Актуални, със съвременни внушения, неочакван край; разкази със смайващата изобретателност на Доцка Василева. Но най-главното им качество е човеколюбие, загрижеността за човешката съдба – в различни епохи и реалности – земна и „отвъдна“, делнично битова и фантастична. Срещаме умението на разказвач, който ни пренася и в човешкото съзнание, и в психическите дълбини. Навсякъде внушенията са стилово убедителни. Много от описанията на душевните светове могат да се четат като поезия в проза. Трудно е да се разграничат текстовете с поетични „вливания“ в потока на разказването. Можем да очакваме от авторката нови творчески вдъхновения и в поезията, и в прозата. Още повече, в разказите живеят пълнокръвно и поетичната, и прозаичната реч.

Би могло при нови президвания, а вярвам, че ще има такива, разказите с фантастична тематика да бъдат обособени или в отделни части, или в самостоятелни книги. Издадени по-прецизно, а и защо не – с илюстрации. Авторката го заслужава. А за читателите ще перифразирам последното изречение от разказа „Нямате непрочетени писма“: „Налага се сериозно и продължително четене!“

РИСУНКИ С ДУМИ

Виолета БОНЧЕВА

Димана ИВАНОВА (р. 1979, Варна). Магистър-филолог на СУ „Св. Климент Охридски“, с две специалности – славянска филология с профил чешки език и литература и френска филология. Доктор по сравнително литературознание на Карловия университет в Прага. Два пъти е носител на наградата за млади чешки преводачи от конкурса „По стъпките на Григор Ленков“, организиран от Чешки център в София, както и на награда на Съюза на българските преводачи за най-добър превод от български на чужд език (2017). Автор е на три стихосбирки: „Покана за баща“ (2012), „Азбука на желанията“ (2016) и „Som ako morskà voda“ (Bratislava, 2018). Нейни стихове са преведени и публикувани на тринадесет езика. От 2012 до 2017 година работи като учител по френски език в Словакия, а в момента работи като учител по български език и литература към Българското училище „Боян Мага“ в Лондон. Член на Съюза на чешките журналисти и Съюза на българските преводачи. Носител на няколко международни поетични награди: от чешко-словашкия фестивал „По страните на Моравия 2018“, „Мелнишки Перас“ (2018) от Чехия, „Името на розата“ (2018) от Полша и „Амавика“ (2019) от Южна Франция.

Най-актуалната и радостна информация за Димана Иванова е, че тя скоро стана майка на прекрасния Теодор, който изпълва живота ѝ с радост!

С Димана се запознахме чрез друга талантлива поетеса, от Стара Загора – Кристина Кунева. Тези две всеотдайни млади дами, живеещи и работещи в Лондон, организираха презентацията на сборника ми с разкази и новели „Капчици от Ескобедо“. За мен не беше изненада, когато по-късно Димана Иванова ми изпрати настоящата своя стихосбирка „Розово слънце“, за консултация и редакция. Още в началото ме впечатли подробта на думите, на стиховете и на куплетите, между които сякаш имаше пресен въздух, влага и вкусно усещане за сезоните.

Стихосбирката се чете леко, тя е като чаша с нектар, която можем да изпием наведнъж – нищо не ти идва в повече. На места имаш усещането, че си стъпчел пътник, който се разхожда под някоя катедрала, от там открива себе си сред темпорадата на женския пазар, сред „бъбривите гълъби, които се къпят във водата на уличната чешма“, на Лъвов мост, до царя на животините, „осъден на НЕ-говорене“, чието мълчание е вик на справедливостта...

И в динамиката на живота, и на времето, ненадейно се озоваваш на гарата във Варна, където една майка, с ръце като мацти те прегръща или маха за сбогом...после се сбогуваш и с близък на сърцето ти човек в хосписа, и там си прощавате всичко, за разлика от живота, който на никога не прощава...

Димана Иванова избягва римуваните стихове. Нейната поезия е млада, експериментаторска, без срамежливост и еснафски задръжки. Но преди да кажа повече за това – нека спомена една прекрасно стихотворение за Пловдив, който е мощен инспиратор за перото на авторката. По-нататък засагата темата за смисъла на живота, който отдавна не търси, защото според нея животът няма точно определен смисъл. И все пак – нейната виезпаща формула е: да мълчим, когато се отдаваме на езика на тялото...

Като жител на Европа, поетесата застава неочаквано на главния площад в Братислава, където блика поезия от песните на уличния музикант, където поетичните слова се раждат, в дъждовната буря и светкавиците. Разтърсващите импулси, идващи сякаш от детството, зоват: „Обикни детето в мен...“. Тя е на пътя между Берлин и Лондон, край реката Шпрее, в сърцето на Париж, Брюксел, Прага и Варшава, и ние я следваме, без отегчение, когато разказва за „развода“ между Чехия и Словакия, за поетите на миналото, настоящето и бъдещето на тази славянска страна...

Онова, което прави тази стихосбирка оригинална, е безпрекословната откровеност, свързваща героинята на стиховете с преживявания на поетесата Димана Иванова. Бликаща еротика опасва като нежен шпир една значителна част от стихотворенията в книгата. Интересно е жена да огледа себе си в погледа на друга жена и да се открие като копнеж в очите ѝ, като вдъхновение, като

преживяване, и нежен спомен... Той се появява сред шумолето на водите на Шпрее, което напомня смях, разплискан в деколте, търкулнато в реката. Преживяванията на героинята са описани елегантно, с артистичност и бихме могли да ги наречем женски откровения или изповедни мигновения. Еротиката е неприкрита и прилива в пространството на КАФЕПОЕМИТЕ (вдъхновени от Пламен Дойнов). Фонтан от страст изригва, когато активната чувственост на една дама е провокирана от отпечатъците червило върху порцелана на чашата за кафе, както извивката на тялото върху постелката. „Кафе като коктейл от кръв и страст“ нарича късното вечерно питие героинята на тази стихосбирка и препраща своето прозрение: „Вампирите също плачат.“

Близко до съвършеното за мен е стихотворението:

МОМИЧЕ С ПЕПЕРУДЕНИ КОСИ

*Измурдена си нощем, страстна,
ти, момиче с пеперудени коси.
Ала утринта пристига властна
и деня със теб ще прекося.*

*Виждам как магьосницата пъклена
за душата ти ключа държи.
И превръща думите ти стъклен
в кръсък и нечувани лъжи.*

*В мен се сричат сякаш световите,
а да викам в тъмното – не мога аз.
В мене властва огън, нежна страст,
в мене вят страшни ветровете.*

*Дни, години ще отминат, знам.
Времето ще победи накрая
и едва ли аз ще те позная
със коси от переперуден плам.*

*Ще пристъпиш кротко моя праг,
черен лебед, брат на самотата.
И обречени на себе си, телата
ще се слепят в езерния мрак.*

*Рисунка с думи, преплетена с женско
откровение и мъдрост, събрани сякаш
в дланта на авторката, която държи
перото.*

Стихотворението „Брюксел“ е като апотез на всички творби в книгата, които третираат темата за любовта в измерения, и изражения, които авторката прави наше достойние. Не по-малко впечатляващо е и краткото „Адиос, Червенокоске“...

В последната част на книгата са публикувани стихове, които рязко ни издърпват от романтичната атмосфера на предходните. На вниманието ни са поетични творби, свързани с темата за човешките взаимоотношения, със социалния живот, с тероризма.

За финал авторката е избрала стихотворението ЕВРОПА, което подобаващо затваря последната страница на стихосбирката със следния куплет:

*Европа за мен е пътека, надежда,
по която вървят през времето ново
в редици безкрайни човешкият род
и човешкото слово.*

Надежда и пътека е дарбата на Димана Иванова, която несъмнено ще я отведе към нови творчески пространства. В тях тя ще продължи да протекрива света и себе си, и да гради с думи своите поетични светове, през които и ние ще я следваме...

*Ето няколко поетични пращинки от
„Самодив“ на **Методи ДЖОНЕВ**:*

ЖИВОТЪТ КАТО ИЗРЕЧЕНИЕ

*Със сигурност съдбата ме обича –
редовно ми праща знаци,
кой от кой по-препинателен.*

НАХАЛОСТ?

*Само да не се окаже, че в безсмъртието
смыслеята дума
е смъртта.*

ДРЕБНИ МОНЕТИ

*Не можеш да купиш любов.
Не можеш щастие.*

*Виж, хляб може –
дълъг и горчив като нелюбовен ден.*

ЖЕНА

*ми даде ябълка – да я опитам.
Смирис на съблазни.
С аромат на раздор.*

ЛЮБОВНА ИНКВИЗИЦИЯ

*Мога да разкажа
за вечерите дивни и утрините китни,
наново обещаващи,
но за нощите непаметни не мога
и о, не бива да признавам.*

ЗА ДА ИМАШ ПРИЧИНА,

*веднъж забрави палтото си, друг път
шалът.
Всеки път по нещо значително.*

*Така и не разбрах: към мен ли се
върещи, или от мен.*

СЕМНОТИКА

*Разчленяваш ме на знаци,
значи,
че ме учиш наизуст.*

УРОК ПО ЛАТИНСКИ

*С тялото, особено с устни
будни мъртвите езици.*

*Бях на ти със тъмнината и ако
не знаех що е светло, бих притихнал
там на прага,
внимателно събул очите си*

АНТИГРАВИТАЦИЯ

*По законите на птиците се уча
да летя в добра посока.*

Но човека в мене не помръдва.

ЗАВРЪЩАНЕТО

Не беше си идвал в България повече от 50 години. Преди то не беше възможно – вражески елемент, невъзвращенец (!), не му разрешиха да си дойде дори за потребението на майка си! После се „смилиха“ или по-скоро бяха принудени под външен натиск да се смият и да разрешат на възвратния му баща да пристигне при него в Ню Йорк и тук да доживее дните си. Тъгата по България и родиня край никогa не го напусна и спомените от детството и ранната му младост често тревожеха съня му. Затова промените през 1989 г. посрещна с радост, облекчение и най-вече с надеждата, че ще може да види отново бащината къща, да отиде на гроба на майка си... За съжаление, годините минаваха и той все отлагаше това тъй жадувано пътуване. Проекти, договори, срокове, участия в международни конференции, сесии, конгреси... Времето все го притискаше, не му не достигаше. Името на известен и уважаван архитект, което си беше извоювал с много работа и упоритост, го задължаваше, не можеше да си позволи никакви компромиси, никакви крачки назад. В Америка конкуренцията е жестока, само талант не е достатъчен, за да бъдеш в първите редици. За щастие, най-после му се откри възможност да прекосчи до България. След биеналето във Виена не се включи в организираната от домакините тридневна екскурзия из страната, а се качи на самолета за София, взе от летището кола под наем и в ранния следобед на същия ден пристигна на село, като преди това се отби за час в близкия град, където беше завършил гимназия, ангажира си място в хотела и се разходи по Главната.

Трудно съдържаше външното си, когато влезе в селото, зави по познатите улици и спря пред тяхната къща. Хилляди спомени от детството и ученическите му години го свързваха с този дом, с родителите му, с двора, с градината, с лозето, с уютно подредените от майка му стая, с имнените стълби пред коридора, където обичаше да сида през топлите пролетни и есенни дни и да прекарва тук часове с любимите си книги или заслушан в музиката, която се носеше от радиото през отворения прозорец. Сега стъпалата ги нямаше, новите обитатели, негови далечни роднини, които не познаваше, ги бяха съборили, друг беше и зидът към улицата, не се виждаше и короната на старата круша в градината. Не почука и не пожела да влезе вътре, предпочете да остане със спомените си за техния някогашен дом, от времето, когато възвратната врата му отваряше усмихната майка му. Така помнеше майка си и така искаше да я помни до края – с нейната мила и добра усмивка, но колкото и да се мъчеше да забрави, не можеше да изтрие от паметта си разплаканото й лице в онази късна августовска нощ, когато двамата агенти с каскетите и безизразните лица му сложиха беззвучно и го натикаха в джипката. Споменът за тази далечна злокобна нощ стегна гърлото му, качи се бързо в колата и потегли към гробищата. Знаеше къде е гробът на баба му, в него бяха положени и майка му. Намери го, постави бижута от рози, който беше купил в града, запали свещ, коленичи пред скромния паметник, погали вградената в гранитната плоча снимка и не можа да съдържи съзните си... Мъката, която толкова години беше таил и потискал в душата си, сега изригна като вулкан, плачеше неутешимо и повтаряше на глас: „Прости ми, майчице, прости ми, че не можах да те изпратя! Не ме пуснаха, не ме пуснаха да си дойда! Всичко мога да им простя, глад и мислите в лагера, жестокия побой, карцера, униженията – всичко, но това никога няма да им простя, никога!“.

Не помнеше колко стоя така до гроба на майка си и как стигна на площада. Чувстваше се ужасно потиснат и уморен и почти инстинктивно влезе в отсрещната сладкарница, купи бутилка кока-кола и приседна на оградата на войнишкия паметник в центъра на големия площад, за да се съвземе. Машинално разви капачката на бутилката, отпи няколко големи глътки, въздъхна дълбоко и се заоглежда наоколо. Общината, читалището, пощата, някои от магазините бяха все същите, както ги помнеше. Същото беше и мястото, където ставаше седмичният пазар, а на Илинден – селският сбор. Сборът! Най-хубавият и най-чаканият празник, особено от децата! Колко народ излизаше надвечер на площада! Селото им беше голямо, хубаво, със стари културни и просветни традиции, по нищо не се отличаваше от града. Сега, през този час-два, откакто беше тук, всичко му изглеждаше по-различно, предишното оживено „село от градски тип“ беше някак съмлячно, някакво униние се стелеше по разбитите улици и тегнеше над изоставените къщи и срутени дувари, а гробищата бяха направо в трагично състояние. Добре поне, че роднините от къщата им, както бяха обещали на баща му, полагаха някакви грижи за майчиния му гроб. Той пак въздъхна дълбоко и отпи нова глътка от колата. В късния следобед площадът беше безлюден, само тук-там се мяркаха непознати лица, някои от тях може би деца и внуци на негови съученици, останали тук, на село. Дали имаше такива? Дали са тук Илия, Иван, Жоро, Тошо, Маргарита, Магда... И оня, Найден, който беше занесъл карикатурата на Сталин в милицията... Рисуваше добре и често правеше скици и шаржове на приятелите си или на известни личности в стила на датския карикатурист Херлуф Билдstrup. Такава беше и шаржовата рисунка на Сталин...

сложих на врата си, да ми донесе късмет на изпитите – отвърна й усмихнат той, откачи верижката и я сложи на нея... Подарявам ти я, нека наистина ти донесе щастие! – каза й мило той и я целуна отново.

Нощта беше звездна и прохладна. Той вървеше към тях по тихите писти улици като замаян, изпълнен с непознато досега чувство на неизмеримо щастие. Светлите прозорци на къщата им, нещо необичайно за късния нощен час, сякаш не го впечатлиха и озадачиха много, но шом зърна разплаканото лице на майка си и тревожния поглед на баща си, разбра, че се е случило нещо лошо. Без много приказки и обяснения двамата непознати в стаята със сурови, безизразни лица му шракнаха беззвучно и го отведоха...

Като кошмарен сън в съзнанието му се мяркаха депоноичните разпяти в града, преживените ужаси в лагера, рискованото бягство в Турция, лагера за бежанци в Германия... И накрая спасителният бряг в Щатите...

Къщата на Рени беше същата, същата беше и оградата, и пейката... Пейката може би беше друга, но стоеше на същото място. Седна на нея, притвори очи и мислено се върна отново в онази късна августовска вечер преди толкова много време, преди цели 53 години! Случищото се тогава тук, на

ръката му и се наклони галовно към него. Харесваше много Рени, тя беше различна от останалите момичета в тяхната компания: с привлекателна външност, мила и сърдечна, умна и рационална в действията си. Сега тя седеше леко притисната до него и той страшно много искаше да я прегърне и целуне, но не смееше, беше стеснителен и деликатен, и най-малкият знак на неодобрение от нейна страна би го наранил, защото в никакъв случай не искаше да бъде сравняван с някой от онези смелчаки, които без много-много да подбират с кого и кога се натискат по къщата и дувари и после се хвалат с любовните си завоевания. С женската си интуиция Рени долови напращане в душата му чувства и терзащото го колебание, притисна се още по-близо до него, докосна с устни ухото му и прошепна:

– Целуни ме.

Целунаха се, веднъж, дважд, три пъти... После тя го прегърна и склони глава на гърдите му, а той галеше косата ѝ и сърцето му преливаше от нежност.

– Откъде имаш тази детелинка? – попита го все тъй галовно тя, като опипваше верижката с детелинката на врата му.

– Купих я миналия сбор. Продаваше ги една свята, дребна женица, сергията ѝ беше най-накрая, никой не спираше пред нея, дожаля ми...“Вземете си от тези верижки, другарю – подкани ме тя, – четиристистите детелинки носят щастие.“ Купих верижката, купих и някои други дребни, евтини сувенирчета. Не съм я носил. Тия дни я видях всъщност и я

тази пейка, беше едно от най-възбуждащите и най-красивите душевни преживявания в трудния му и напрегнат живот, за което винаги си спомняше с усмивките и тиха тъга. Често си мислеше каква щеше да бъде съдбата му, неговата и на Рени, ако беше останал в България, ако не бяха лагерът, бягството, емиграцията... Знаеше, че след лагера ще го следят с кого се среща и с кого говори, а след бягството ще четат писмата му, затова не ѝ се обади повече, не искаше да пострада и тя заради „врата на народа“ и „невъзвращеността“. Често си мислеше и за друго: дали и тя изпитваше същите чувства към него или случило се на пейката за нея беше само моментно лирично приключение със стар приятел, с когото ѝ беше приятно да прекара една вечер на физическа близост. Никога нямаше да разбере това. Повече с Рени не се видяха и чука, а преди години случайно научи, че тя и съпругът ѝ са загинали при автомобилна катастрофа.

– Извинете, господине, чакате ли някого? – прекъсна спомените му нечий женски глас. Той стана и кимна с глава за поздрав.

– Не, не чакам и не търся никого. Просто минавах от тук и седнах да почина малко. – И като се усмихна едва доловимо, добави: Надявам се, че не е забранено.

– Не, разбира се – усмихна се на свой ред жената, като го наблюдаваше с нескрито любопитство. Мъж някъде около или над седемдесетте, свунителна осанка и красиво, одухотворено лице на интелектуалец, подсилвано от очилата с дебели рогови рамки и все още гъстата му, чисто бяла коса. Изправената му фигура, лекотата, с която стана от пейката и плавните му, непринудени движения издаваха здравео и добре поддържано физическо тяло. Беше облечен някак небрежно елегантно, с бяла риза, светлосин дънков костюм и бели полукенове. – Вие май не сте оттук? – каза малко предпазливо жената. – Приличате ми на чужденец.

– И да, и не – със същата едва забележима усмивка отвърна мъжът. – Роден съм и съм израснал тук, в това село, но от много отдавна живея в чужбина, в Щатите. – О! – възкликна леко тя. – Американец от български произход. Мога ли да седна до Вас и да изпуша една цигара? – Разбира се, може да седна и на мен една. Не съм пушач, но така, за компания. Вие тук ли живеете, в тази къща?

– Не, живея в града. Къщата е на майка ми, но тя почина и ние я поддържаме, доколкото можем. Идваме си всяка неделя, тук прекарваме и летните отпуски. Само че изглежда скоро ще трябва да се разделим с къщата, двора и градината. – Защо, наложително ли е? – Страхувам се, че да. Децата, имаме две близначки, от есента са студентки в София, издръжката е скъпа, а заплатите ни са твърде скромни... Все още търсим някакъв изход, но не виждам какъв.

Мъжът се замисли и като я изгледа продължително, тихо каза:

– Приличате много на майка си.

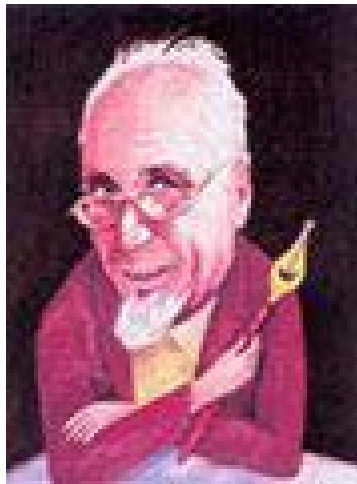
– Вие сте познавали майка ми!? – изненада се силно жената.

– Да, бяхме съученици. И тук, на село, и в гимназията в града.

– Виж ти! Колко е малък светът, наистина! – продължаваше да се удивява тя, като несъзнателно поддържаше верижката на врата си.

– Хубава верижка имате. С четиристиста детелина. Тя носи щастие, нали? – забеляза все тъй тихо мъжът.

– А, верижката. Нищо особено, евтина имитация, но ми е подарък от майка ми.

Стайко ТОПолов

“ОПРАВЯНЕ”

Не можа да ни оправи Царя.
Провали се и Пожарникаря.
Тъй стана и с чалсаджията Слави.
А дано пък Кирчо да ни “оправи”!

А СЕГА НАКЪДЕ?

Казвах: “До кривата круша.
Ще стигнем до там.”
Да, ама кой да ме слуша.
И сега накъде? И аз вече не знам...

ПОВИШЕНИЯ

Тихомълкам вдигнах в пъти цената
на тока, парното и водата.
А към пенсийката ми – горката,
добавиха само левче-две господата.

ПРОДЪЛЖАВАМ ПРОМЯНАТА

Бях преди член на БеСеПе,
После за кратко - на СеДеСе.
Членувах във ГЕРБ и ИТеНе.
И понеже не мога да кажа “не”,
каквото и да мислите за мене
ще продължа да се променям.

НОВИТЕ МОРАЛНИ ЦЕННОСТИ

Мой отколенеш душманин
с мен отново се захвана.
Бил съм долен, аморален,
алчен, подъл и скандален.
Тъй в печата ме наклепа.
Клеветата на ента степен!
Но пък тъй със клеветата
тоз нещастник, будалата
във туй време с нови нравы
май реклама ми направи!

НОВО ДВАЙСЕТ

Очакваме с нетърпение
политически проект нов
със име, не ще и съмнение,
“Вяра, Надежда, Любов”.

РИБАР ХОКА ИИСУС

Рибар се кара на един,
който ходи по водата:
– Не ца да знам чий си син.
Няма значение кой е баща ти.
Тукa няма нащи, няма ващи.
Махай се, че рибата се плаши.

Приятелски поздрав
от Хасково
за Новата 2022 година

Иван ЕНЧЕВ

ЛИНЕЙКА

„...и звънът, и звънът
на големия стенен часовник
сякаш тежките стъпки
на близката смърт.“
(“Болница”)
Атанас ДАЛЧЕВ

Нощта бе една автострада
без никакъв знак за отбивка,
без никаква лампа попътна,
без никакъв лъч за усмивка...

- - -
Коварна е таз магистрала - и тъмна, и страшно нелепа -
внезапно влетяла към мене със мрак да почерни и срине
разумния ред на живота.
В тунел непрогледен слепея - в най-кривата писта витая
и сякаш духът ми сънува мъгляви горещи миражи
из облак студена безплътност.
Не виждам живота си буден - най-бързата бяла линейка,
леляща с криле от надежда и движеща моята драма
към край с неизвестна развързка.
Не гледам - по-спял от съдбата, която вешае на спяно!
Нехая за пътните знаци към всички възможни посоки
за леки сполуки и радост.
Немея - часовник с камбанка, заглъхнал на гара транзитна.
Не питам дали съм наказан за какви грешки със тази
почти смъртоносна присъда.
Не чувам безсрамния тропот на хорския бяг за богатства.
И може би тихо се връщам сред лунните вечери детски
да слушам как пеят щурчета.
И може би припкам далече, подгонен от вечната жажда
за дълъг живот на земята, за шум на доброто над злото,
за вяра, надежда и обич?
Навсякъде дира и будя Зорницата в мрака из себе си! -
Светът е миниран от дяволи.
Дори да съм благ като ангел,
пак някой би гръмнал сърцето ми...
- - -
Във болница, леден изохках, от лекар събуден в леглото.
Животът - часовник с махало, размаха ми пръст отвисоко.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4
Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110, GSM 0888 790 135
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ
Красимира БОЖАНОВА
Издател: НЧ “Даскал Петър Иванов-1988”
E-mail: lit_glas@abv.bg
Интернет страница: literaturenglas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGFSF
УниКредит Булбанк Стара Загора
Печат: “ЛИТЕРА ПРИНТ” АД - Стара Загора
Не се връщат и не се редактират материали!
Абонамент - само в редакцията

ТРИ ЕСЕТА ОТ РУМЕН СТОЯНОВ

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЕВРОСЪЮЗ

Какво те пък общо имат? Възможно ли е? Според мен свързва ги най-вече лозунгът „Единство в многообразието“, изразяващ върховната повеля да има най-вече единство между страните членки, но: в многообразието. А то ще каже в различността, иначе би било само единство, т. е. единство в еднообразието. За да изпълняваме разпореждането, трябва да съхраняваме поместните, националните културни отлики, те са крепители на разпореждането между народите в ЕС. Именно затуй бива наблягано върху националната културна самоличност: да я опазваме. Какъв по-як, по-важен, по-същностен изразител на самоличност от езика наш насущний? Следователно, тия две съюзни постановки, многообразие и културна самоличност, искаме ли да сме добри съюзници европейци, трябва да ги съблюдаваме: многообразие и самоличност, неотменимо включващи езика. Сиреч неговото читаво обгрижване дълг е към България, но и към Съюза.

И какво излиза? Че трябва да обръщаме внимание какъв български говорим, пишем, какъв го сторваме днес, какъв ще бъде утре. Видян така (пък мигар е възможно иначе?) въпросът за състоянието на родната словесност е задача не само наша, но и евросъюзна. От тук произтича: пълнейки езика ни с другоземни чуждотни, вървим против онова, което изисква от нас Евросъюзът. Любимите ни управленци, политици, сляпо наподобявани от журналисти, телевизионери, стръвно ръсят навляци в изявления, речи, писания вякави, зер смятат, че с тоя раболепен и низкопоклонен способ изявяват своята безусловна (чети безогледна) вярност към Брюксел, Вашингтон, поредните нам пътеводни звезди, ала предприемат обратното спрямо онова, което се от них очаква: да вардят многообразието и културната самоличност. Тъй постъпват, защото днеска и най-паче нощеска, обратеността е модна и печеливши?

Отново ще кажа, че да съм изрично ясен, макар да знам мъдрата ни поговорка гърбавия гробът го изправя: добър европеец е който ратува за чистота и богатство на родната реч омайна, сладка – така дважди повелява Съюзът – а не който я усърдно замърсява с англо-американизми. Сторващите го противостоят на ЕС-то, както вече отбелязах защо. И още, за тъпоглавци, ей неопровержим пример: никой познавач на изобразителни изкуства не цени копие на картина повече от оригинала, колкото и свършено да е то. Пък неразумни и юрди старателно затлачват словността ни с преизобилни копия, при туй движени от убедеността, че поведението им е правилно, добродетелстват. На дело стародавната комедия „Криворазбрана цивилизация“ преизнавяват я в „Криворазбрана демокрация“. Впрочем то е в сила за цялата ни следноемврийска действителност.

Понеже демократията в България няма езикова политика (за какво ни е, щом с нея не може яко да се краде?), единствената стога нещинко да оправим е личното усилие за опазване чист езика ни: говорейки, пишейки да отбягваме излишни чуждици. А и като убеждаваме други люде в обществената потребност да го прилагаме, с което изпълняваме условията за многообразие и културна самоличност. Последната дума онагледява парадоксално, че тъкмо нея политици, управленци, журналисти целенасочено, лукаво и користо подмениха с ненужната идентичност и по тоя начин обезсмислиха нейния повик. Сякаш то е малко, в югозападния български език македонисти натресоха идентитет, нали дупиняк дават от книжовния български да се различават и за лишен път изявиха Единовския си комплекс. Нека помним – и най-вече отстояваме – Христовата отсда „по плодовете им ще ги познаете“ (Матей, 7:16), словесните.

БАЩИН ЗАВЕТ

Не съм убеден, че трябва с горното заглавие да обознача долните редове. Ибо

Ана Каролина СТОЯНОВ, 10 г., Рисунка

моят отец не държеше какво да запомня от него и то да ме води по краткото ни отсание: пускаше ме на свободна паша. Нарекох го бащин завет, понеже обърна ли взор мислом назад и обгледам какви съм ги вършил на попрището жизнено (сторвайки нещо като равностетка, нали съм в подножие на осемдесетата), идва ми на ум как веднъж татко, не помня в какъв случай, каза: „ти работи, те ще те забележат“. Сиреч препоръчваше ми да се трудом труда, пък то ще бъде оценено където трябва. Значи: не ме съветваше да постъпя в стройните (чети властващите) редици на БеКаПе-то, а да трудодействам, като него и съпругата му. Впрочем, те, а далеч не само те, не бяха забелязани, цял живот останаха ревностно-почтени селски труженици, ветеринарен лекар и акушерка, не се увъртваха край началстващи особи, не ламтяха да растат служебно. Така и правих: не за да изпълнявам въпросните родителски думи, а защото по милост Божия не можех да бъда иначе, та не броя работоспособността ми за лична придобивка, то е повеля Господня. Осъзнах, че изпълнявам онова, което си вмених като бащина заръка чак прехвърлил с доста на попрището жизнено средата: залисни битови, семейни, преподавателски, преводачески, писачески, бях забравил туй отческо напътствие, карах по мен отредения начин и нищо повече. Трижди предпазиха ми партиец да стана, кротинко намирах как да откажа високата чест и лошо не ме споходи. Роден съм бил за работар и в участа ми заслуга нямам. Обаче тая предопределеност обяснява защо прекарах осемнадесет години в латиноамериканските

покрайнини на България: всеки обществен строй, правителство, идеология има нужда от люде, които да работят и аз съм нарочен да бъда от тях, поговорка мъдро вика: от лаф не става пилаф, тоест нужни са

Ана Каролина СТОЯНОВ, 10 г., Рождество

не голи приказки, а мен по тая словесно-устна занимавка не ме никак бива, наследствено съм обременен и по майка, и по баща, умираме има, отърване няма. Из отъждокеанието пребивавах в католически страни, там научих латинското ора ет лабора, молѝ се и работѝ. Православните изисква същото, но разменя места: труд и молитва. Аз се трудех още преди да науча двукратната заповед, после само добавих молитва. И тоя порядък, труд и молитва, по ми е сгоден.

ИЗЛИШНО ЧОВЕЧЕСТВО?

Изкуствен интелект навлиза все повече в бита на хората. Често се явяват съобщения как робот прави еди шо, осъществява дейности, до вчера присъщи единствено за човека. Примерно, робот кара такси. Я-я, брей, ц-ц-ц. Но вместо да ахна почуден, възхитен, се запитвам: след няколко ускорени петилетки човекоподобии (на български андронди) ще са в състояние да правят

Ана Каролина СТОЯНОВ, 10 г., Семейство

какво ли не. Сиреч правопостъпателно ще изместват/изместят човека. Работодатели, неозаптимо ламтящи за все по-несметно печалбарство, ще ги върло предпочитат, основателно: тия почти човечи, измислени, усъвършенствани от човечи, ще бъдат програмирани послушковци: няма да имат заплаща, ни ще искат повишаването й, няма да ги защитава профсъюз, не ще им се дава полагаема заплащана отпуска или по болест, родителство и запазване на мястото, ще изпълняват задълженията си без пенсионни

вноски, няма да стачкуват, въобще пей, работодателско сърце. Кой собственик на предприятие няма да вземе такъв образец изпълнител, кой е луд него да пренебрегне и назначи мъж/жена/мъжена, дете все

ще мрънкоти явно или скришно, все ще си дири правата? Ако стане така, пък мигар ще бъде инакояче, каква съдба ще споходи милиони, десетки, стотици милиони бивши труженици от плът и кръв? Они, они е какво, къде ще си вадят хляба, при положение, че широко, едва ли не всъде, ще навлезе роботика? Е ли чак пък такъв лекоумник някой, та да вярва, че биват изразходвани по света милиарди долари само за да работим люде по-малко и че някой (кой???) нас ще ни храни даром, а работи хрисимко

ще произвеждат, обслужват ейтино и много качествено?

Хубаво е работи да бъдат използвани когато и където е вредно или опасно, невъзможно за човека. Но: кой ще гарантира, че няма да бъдат изхвърлени на улицата милиони, милиони човешки същества? Как ще забраниш на капиталист, милиардер той да не прибегва до все по-всеможещи работи? Имайки пред вид колко незначителни са хората за печалбарщина, как, как ще ги озанпиш да не те изгонят и турят робот? Ще ли дойде време, кога растящ дял от човечеството ще бъде в тежест, излишен? И каква ще бъде неговата участ? Тия не работещи милиони ще си живот живеят, докато работи вместо них ще се трудом трудят ли?

На такива питаници отговорът, искреният, гласи: виж ми окото, особено едното. Кога строяхме соцкомунизма другарята ликуващо уверяваха ни, че благодарение на механика, автоматизация, трудещите се ще разполагаме с все повече свободно време и ще го запълваме с културни занимания: гледкаш театърче, кинце, телевизийка, тропкаш хорца, ръченички, балетче, рисувакаш, за разнообразие спортуваш какво ти душа сака и проч., щастие от всякъде. И видяхме, и проумяхме до къде я докаррахме (10-и). Сега ни се чертае

картинка тоже хубава: напредва с великански стъпки роботиката, чеда нейни ще бачкат, народе леката, полеката все повече ще добрува, добрува, още благува, зер политици, управленци, отбор мошеници, все туй хортуват: ще рипа накъм горе качеството на живот. В древността битували езичници хедонисти, епикуреисти, по настоящем сме новохедонисти, зер всячески ни се втъпява да се винаги забавляваме, сегашното божество, което едва ли не поголовно зачитаме, нарича се Кеф. То бива уважавано от безбройни възторжени поклонници чрез неизброими способности, кой

с каквото се кефом кефи, него полагаме, безкръвни жертвоприношения, в позете на тоя многолик бог. Покрай тия веселки занимавки роботите ни се чинат някакви добрички, непрекословещи помощници, които ще вършат каквото им заповядаме. Осведомителни средства уверяват, че хората, изместени от работи, ще трябва да минат в други трудови области. Ала нали също и в тях алчни собственици неотстъпно ще въвеждат също евтнджий работи, какви, какви професии ще остават за венеца на Сътворението? Миии... Не знам. А ти?